

ATI-nytt

Nummer 69

Juni 2004

Asfaltteknisk Institutt – 30 år for bedre asfalt (1973-2003)

Asfaltteknisk Institutt rundet 30 år i fjor, og for å markere denne begivenheten er det laget et jubileumshefte. Det ble satt ned en arbeidsgruppe med tidligere tilknytning til instituttet. Gruppen har bestått av følgende personer: Asle Tvetter (første styreleder), Hans Peter Lorenzen (tidligere direktør) og Ragnar Evensen (tidligere Laboratoriesjef). Boka tar for seg de organisatoriske endringene som er foretatt siden starten, der ATI, tidligere AIL, var samlokalisert med Asfaltentreprenørens forening (AEF) på Haslum. Asfaltentreprenørene etablerte laboratoriet i 1973 som en motvekt til Veglaboratoriet som hadde flyttet inn i nye lokaler 10 år tidligere.

Laboratoriets formål ifølge statuttene ved etableringen var:

- å drive anvendt forskning på de områder som har tilknytning til anvendelse av bituminøse materialer i veg- og vannbygging.
- å arbeide for at norske og utenlandske erfaringer og forskningsresultater blir gjort kjent, slik at de kan bli nyttiggjort i praksis.
- å bistå AEF's medlemmer samt deres offentlige og private oppdragsgivere ved løsning av konkrete oppgaver som har tilknytning til forskningsvirksomheten.

Jubileumsboka tar for seg de mange oppgavene til laboratoriet innen både teknologiutvikling og arbeid med ytre miljø med spesielt fokus på støvmålinger fra asfaltverk. Dette har vært en viktig aktivitet som har fulgt instituttet gjennom alle år. Av andre spesielle prosjekter kan nevnes det store arbeidet som ble gjort før utbyggingen av Gardermoen. Her gikk asfaltentreprenørene sammen med oljeselskapene for å kartlegge mulighetene for asfalt på den nye hovedflyplassen. Som alle vet ble asfalt valgt.

En annen sentral oppgave har vært utviklingen og bruken tilstandsmålinger for registrering av vegdekker som kom på slutten av 1980-tallet. Her har instituttet spilt en sentral rolle både på veger og flyplasser. Det har alle i år vært et nært og godt

samarbeid med både Statens vegvesen og Avinor (tidligere Luftfartsverket).

I boka kommer det også fram den store organisatoriske endringen som fant sted i 1999 der vedtektene ble endret til at etater, kommuner eller bedrifter med basis til asfalt kunne bli medlem. På slutten av boka er tatt med en liten vurdering av vegen videre.

Boka vil bli sendt til alle medlemmene i nær framtid.

Du kan også gå inn på vår **nye hjemmeside** og bestille boka der. Merk deg den nye adressen www.asfaltteknisk.no

ATIs styre for 2004/2005

ATIs styre som ble valgt på årets generalforsamling i mai, har følgende sammensetning:

Styreleder:	Thore Aas, Moss kommune
Nestleder:	Bjørnar Broderstad, NCC Roads AS
Styremedlem:	Arne Frank Johansen, Lemminkäinen Norge AS
Styremedlem:	Bjørn Vinge, Oslo Lufthavn AS
Styremedlem:	Erik Storhaug, Mesta AS
Styremedlem:	Trond Holtvedt, Oslo kommune, Samferdselsetaten
Varamedlem:	Johannes Oddenes, Sandefjord kommune
Varamedlem:	Kjell Arne Juul, Nynäs AS

ATI mener:

Behov for ny giv i asfaltbransjen?

Etter at vi har lagt bak oss både Eurobitumen i Wien fra 11. mai til 14 mai og NVF kongressen, Via Nordica, fra 7. juni til 9. juni, er det naturlig å spørre seg om vi i Norge er nok på offensiven. Et enkelt svar er vanskelig å gi, men for mange innenfor asfalmiljøet etterspørres en ny giv innen fagfeltet. Det være seg innenfor teknologiske utfordringer så vel innenfor utvikling av nye samarbeidsformer, f. eks. innen for nye kontraktsformer. Her skjer det mye blant annet i Danmark der det i kommunene inngås både funksjonskontrakter (15 år) og forsøk med partneringkontrakter (4 år). Den siste bygger på en samarbeidsorientert avtaleform der en tar ut det beste fra både vegeier og entreprenør.

I Europa går utviklingen i stadig sterkere grad mot funksjonsbaserte krav til vegdekkene som synliggjøres både mot funksjonskrav til massen og gjennom rene funksjonskrav til veg.

I Norge var det krefter som jobbet aktivt på kontraktssiden for noen år tilbake, men i den senere tid har dette arbeidet blitt nedprioritert. I dag blir de fleste kontraktene opphandlet gjennom reseptorienterte krav, og asfaltentreprenørene blir rene fabrikker som igjen gir lite rom for nyutvikling. Her ser vi at deler av det øvrige Europa ligger i forkant av oss.

Mangel på nyskaping og trykk gir mange uheldige utslag for utviklingen. Et eksempel på dette ser vi igjen i bruk av polymermodifiserte bindemidler (PmB). Ute i Europa har bruken av polymermodifiserte bindemidler ligget på et stabilt og høyt nivå i mange år. I Sverige pågår det et større prosjekt for å kartlegge framtidig bruk av polymermodifiserte bindemidler. Det er lagt opp til et omfattende program med utlegging av prøvefelter der det blir utprøvd i både bærelag og slitelag. Oppfølgingen skjer både i laboratorier og målinger på veg. Det burde ikke være noen god grunn for at vi i Norge ikke ligger på samme nivå som i våre naboland. Egenskapene til dette bindemidlet gjør det velegnet til bruk også i Norge, og rent prismessig er det langt billigere i dag enn for 10 år siden. I dag er det kun innenfor tynndekke teknologien at disse bindemidlene blir brukt.

Vi har i den senere tid fått presentert resultater med stor spredning i levetid for skjelettasfalt (SKA), og årsakene til dette er sikkert mange. Tidligere erfaringer med bruk av polymermodifiserte bindemidler i dekker er med å sikre et mer homogent dekke og dermed ivareta på en bedre måte forventet levetid. Innenfor dette feltet burde det vært gjort en analyse for å finne årlige levetidskostnader. Det vil gi et godt grunnlag for å

vurdere tiltak for å øke levetiden, herunder bruk av PmB eller andre forhold som har betydning for levetiden. Kanskje nye kontraktsformer hvor det fristes med ”gulrøtter” kan få utviklingen tilbake på bedre spor igjen?

Vi har i dag gode målemetoder for å finne avvik i kvalitet som ville være nyttig i slike vurderinger, både gjennom prøvefelt eller oppfølging på veg.

Det er byggherren som beskriver sitt behov og de dekketiltak som skal prissettes og utføres. Vi føler at det hviler et spesielt ansvar på byggherren både med hensyn til utprøving og utvikling av kontraktsgrunnlag, samt i sine valg av dekketiltak. Med den senere tids endringer på forvaltningssiden tror vi byggherren vil måtte ta og kommer til å ta i bruk mer funksjonsspesifiserte krav. Tapet av tidligere egenregi (egen produksjonsvirksomhet) samt økt fokus på vegkapitalen og manglende bevilgninger vil over tid medføre at byggherren må utprøve alternative kontraktsformer og krav.

Framover vil det være viktig at både bestillersiden og entreprenørsiden går sammen i et løft for å bringe utviklingen videre. Utfordringene står i kø og kompetansen finnes!

Nordisk Vegteknisk Forening – NVF

Paul Senstad og Ragnar Bragstad fra ATI er oppnevnt som sekretærer i henholdsvis NVF utvalg 41 Drift og vedlikehold av veger og gater og 33 Belegninger. Som formenn er henholdsvis Marita Birkeland fra Statens vegvesen, Region Øst og Helge Aalefjær fra Mesta AS oppnevnt. Norge er ledende land i Utvalg 33.

Asfaltretningslinjene/Svartboka

Asfaltretningslinjene skal heretter ikke gis ut av Norsk Asfaltforening, men vil i stedet bli gitt ut som en veiledning til asfaltstoffet i HB018. Siden teksten til HB018 nå er ferdig kan også revisjonen av den nye asfaltveiledningen sluttføres.

PROKAS-prosjektet (PROporsjonering og Kontroll av ASfalt)

PROKAS er et samarbeidsprosjekt mellom entreprenører og byggherrer med SINTEF som koordinator. Prosjektet startet opp i 1998 og skal avsluttes i år. Prosjektet har tatt fram og vurdert nye metoder for testing av asfaltens deformasjonsegenskaper, E-modul og bestandighet/vedheft samt densitets-/hulromsmåling. I løpet av høsten skal det utarbeides en sluttrapport som oppsummerer arbeidet.

CEN-standardiseringen

Det felles europeiske standardiseringsarbeidet for asfaltspesifikasjoner og –metoder innen CEN har tatt en ”dramatisk” vending. I over ti år har man jobbet ut i fra at man kan ha flere metoder for en spesifisert egenskap så lenge metodene var standardiserte, men på vårens møte gjorde representanten fra EU-kommisjonen det klart at det bare kunne henvises til en metode for hver egenskap man setter krav til i asfaltspesifikasjonene. For eksempel inneholder metodebeskrivelsen for bestemmelse av utmatningsegenskaper fem ulike metoder (som ikke korrelerer all verden). Arbeidsgruppen har derfor blitt nødt til å forsøke å bli enige om en metode pr egenskap, hvilket betyr at mange land må gi avkall på ”sine” metoder. For bindemiddelbestemmelse finnes det flere ulike metoder basert på ekstraksjon av bindemidlet med løsemiddel, men disse vurderes som i praksis å gi samme resultat.

Forbrenningsovnen blir også definert som å gi samme resultat som ekstraksjonsmetodene, men ekstraksjon blir foreslått som referansemotoden siden den ikke er avhengig av bestemmelse av korreksjonsfaktor. Landene skal nå vurdere de ulike metodene med hensyn på egnethet o.l. og rapportere tilbake innen utgangen av juli. På arbeidsgruppemøtet i oktober skal det så avklares om man greier å bli enige. Alternativt kan arbeidet stoppe opp slik at tidsfristene EU-kommisjonen har satt overskrides. Da kan konsekvensen i verste fall bli at kommisjonen overstyrer arbeidsgruppen og spesifikasjonene blir gitt som en ETA (European Technical Approval) som også gir grunnlag for å CE-merking av produkter.

Håndbok 018 Vegbygging

Håndbok 018 skal nå være godkjent av Vegdirektøren. Etter planen skal den legges ut på nettet før 1. juli. Etter tilpassing av layout vil det også bli gitt ut en papirutgave senere i høst.

HB014 Laboratorieanalyser

Revisjonsarbeidet pågår fortsatt. En del metoder er ferdige og blir muligens lagt ut på nettet før alle metoder er revidert.

Erfaringsrapport 'Drifts- og vedlikeholdskontrakt med funksjonsansvar, Bærum 1998-2003':

Statens vegvesen Region øst har utarbeidet nevnte erfaringsrapport fra den første funksjonskontrakten knyttet til drift og vedlikehold av riks- og fylkesveger. Rapporten er nr. 118 i Laboratorieserien til Statens vegvesen. ATI har hatt sekretær-funksjonen under utarbeidelsen av rapporten. Ytterligere eksemplarer kan skaffes via Vegdirektoratet (tlf. 22 07 35 00) eller hos ATI. Rapporten kan være nyttig både for våre byggherre-medlemmer og entreprenør-medlemmer.

Oversikt over ulike asfaltkontrakter og andre kontrakter blant våre byggherre-medlemmer på kommunesiden:

ATI vil ta kontakt med våre byggherre-medlemmer for å kartlegge og for å få informasjon om de ulike kontrakter og kontraktsformer som anvendes. Dette gjelder så vel avtaler og kontrakter som anvendes mot egen kommunal drift/regi eller mot private. Det er også interessant å få noe informasjon om oppfølging og ressursbruk i gjennomføringsfasen av de samme avtalene og kontraktene. ATI ønsker å utgi denne informasjonen i en rapport for våre medlemmer.

Studietur til Danmark – alternative asfaltkontrakter

I alt 11 personer var tirsdag og onsdag (29.-30. juni) i København for å få en orientering om bakgrunn for og status for inngåtte langsiktige funksjonskontrakter og en nylig inngått partneringavtale knyttet til vedlikehold av vegdekker på kommunale veger i Danmark. På turen deltok NCC Roads, Mesta as, Kolo-Veidekke as, Moss kommune, Trondheim kommune, ViaNova Plan og Trafikk AS, Statens vegvesen Region øst og ATI. Vi møtte representanter fra kommunal byggherre-side, fra entreprenører og konsulent.

MØTER, KURS OG KONFERANSER

NA Studietur

8.-10. september 2004
København, Danmark

NADim fagdag

23. september 2004
Radisson SAS Scandinavian, Oslo

NABin: Bindemiddelkonferanse

5. oktober 2004
Grand Hotell, Oslo

ATI-Skolen

Funksjonskontrakter innen drift og vedlikehold

26.-27. oktober 2004
ATI, Høvik

NAFun: Funksjonskonferansen

11. november 2004
Radisson SAS Scandinavian, Oslo

NADim: Dimensjoneringsdag

25. november 2004
Radisson SAS Scandinavian, Oslo

HMS temadag

18. januar 2005
Radisson SAS Scandinavian, Oslo

NA Asfaltdagen 2005

19. januar 2005
Radisson SAS Scandinavian, Oslo

For mer informasjon se vår hjemmeside!

Asfaltteknisk Institutt **ATI**

Nye medlemmer

ATI har pr. 25. juni 2004 i alt 70 medlemmer. ATI opplever en økning i medlemmer fra kommunesektoren. Medlemsmassen fordeler seg som følger:

Asfaltentreprenører:	17 stk
Oljeselskap:	5 stk
Norske kommuner:	34 stk
Råvareleverandører:	5 stk
Maskinleverandører:	5 stk
Offentlige forvaltningsorgan:	2 stk
Konsulenter:	2 stk

Følgende nye medlemmer er opptatt i ATI hittil i 2004:

Nes kommune
Skanska Norge AS
Tensor Maskin AS
Norsk Asfaltfresing A/S
Odal Grus AS
Lørenskog kommune
Sandnes kommune
Lenvik kommune
Rakkestad Kommune
Ålesund kommune
Terje Hansen A/S
Trysil kommune
Molde kommune
Risa as
Stjørdal kommune
ABAS AS
Wirtgen AS
Gjøvik kommune
Vågan kommune
Asfaltproduksjon as
Narvik kommune

For øvrig vises det til hjemmesidene til ATI:

www.asfaltteknisk.no

ATI-nytt er et informasjonsblad for medlemmer i Asfaltteknisk Institutt. Alle usignerte artikler i dette bladet, er instituttets eget ansvar. Spørsmål om ATI eller artikler kan sendes til angitte adresse, telefon, fax eller e-post. Artikler må gjerne kopieres eller benyttes når referanse oppgis.

ATI

Besøksadresse: Sandviksveien 22, Høvik. Postadresse: Postboks 239, 1322 Høvik.
Telefon: 67 10 10 90. Fax: 67 10 10 91. E-post: ati@asfaltteknisk.no, Internet: www.asfaltteknisk.no